

סביבה, קיימות ו-ESG – למה לצפות ב-2024?

עדכוני לקוחות

בעשור האחרון המחיר חוצה הגבולות של סיכונים סביבתיים וסיכונים אקלים הולך ומתבהר. בתגובה לכך, אנחנו עדים להתפתחויות רגולטוריות משמעותיות להתמודדות עם אותם הסיכונים. עיקרן של התפתחויות אלה באירופה אך הן מחלחלות ליתר חלקי העולם, לאט אבל בטוח.

עם פתיחת שנת 2024, שכולנו תפילה ותקווה שתבשר טובות יותר מקודמתה, אנו מתכבדים להציג בפניכם סקירה קצרה של התפתחויות רגולטוריות ומגמות משפטיות משמעותיות שצפויות לתת את אותותיהן במהלך השנה הקרובה. מדובר בחובות גילוי ודיווח, מגמות אכיפה וליטיגציה ומאמצים לתמחור פליטות פחמן. למרבית ההתפתחויות הללו ישנה השפעה פוטנציאלית על חברות ישראליות, בעיקר אלו הפועלות בשווקים הגלובליים, ויש בהן כדי לבשר על המגמה הבינלאומית אשר כבר מחלחלת לשוק המקומי.

בעוד שבשנת 2023 התמקדו הרגולטורים בקביעת סטנדרטים ומנגנוני הדיווח והגילוי השונים, בשנת 2024 אנו עתידים לראות יותר דיווחים מצידן של חברות – ומעבר מדיווחים וולונטרים, לעמידה בדרישות רגולטוריות, המחייבות גם חברות פרטיות. האינטגרציה בין הדוחות הכספיים והציבוריים של החברות לבין הדרישות לגילוי סביבה וקיימות תגדל אף היא, לצד היישום של שיטות דיווח אחידות וכללים ברורים אשר נועדו לייצר ודאות בשוק. היערכות מוקדמת לעמידה בסטנדרטים הבינלאומיים הללו, בייחוד לחברות המעוניינות לפעול בשווקים הגלובליים, ולרגולציה המתפתחת בישראל, כוללת לא רק איסוף מידע ודיווח עליו – אלא גם דורשת חשיבה רחבה על הטמעת ESG וקיימות כחלק אינטגרלי מהפעילות העסקית של החברה.

(Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD

שנת 2024 היא למעשה שנת הדיווח הראשונה להיכלל בדירקטיבה האירופאית המטילה חובות דיווח על חברות בהיבטי קיימות תאגידית. הדירקטיבה מגדירה שיטת דיווח אחידה כדי לספק שקיפות למשקיעים, אגליסטים, צרכנים ובעלי עניין נוספים בנוגע לביצועי התאגידים בתחום הקיימות ולהשלכות סיכונים סביבתיים על פעילותם. הדיווח בהתאם ל-CSRD מבוסס על עיקרון המהותיות הכפולה: ארגונים צריכים לחשוף מידע על האופן שבו פעילותם משפיעה על הסביבה, וכיצד יעדי הקיימות של התאגיד, האמצעים והסיכונים משפיעים על חוסנו הכלכלי. תחת הדירקטיבה נכללו כ-50,000 חברות, ביניהן אלו החייבות בגילוי בהתאם ל-NFRD- (דירקטיבת הגילוי הקודמת). **בשלב ראשון יכללו התאגידים הרשומים ב-EU, המעסיקים למעלה מ-500 עובדים. בהדרגה, עד שנת 2028 הדירקטיבה צפויה לחול על עסקים קטנים יותר ולבסוף גם על חברות זרות הפעילות באיחוד באמצעות סינפים או חברות בנות ובעלות מחזור שנתי מעל 150 מיליון יורו.**

EU Taxonomy

לתקנות הטקסונומיה האירופית הצטרפו החל מה-1 בינואר 2024 כללי סיווג (TSC) חדשים, אשר מגדירים את הקריטריונים לסיווג פעילויות אשר תורמות באופן מהותי לארבעת המטרות הסביבתיות הנוספות אותן הטקסונומיה

נועדה לשרת, מלבד מיטיגציה ואדפטציה.

(Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD)

במחצית הראשונה של 2024 צפויה להתפרסם הדירקטיבה אשר דורשת מחברות לזהות, למנוע ולטפל בהשפעות קיימות ופוטנציאליות של פעילותן על הסביבה ועל הפגיעה בזכויות אדם. על החברות יהיה לערוך בדיקת נאותות (DD) על הפעילויות שלהן, של חברות בת ולאורך שרשרת האספקה של החברה, וזאת על מנת לשפר את הממשל התאגידי בחברות וטיפול בנושאים אלו. גם דירקטיבה זו (שדרושה גם אימוץ ברמה המדינתית) מתייחסת בשלב ראשון לחברות בעלות היקף פעילות משמעותי באיחוד, הן מבחינת מחזור ההכנסות והן ביחס לכמות העובדים.

SEC Climate Disclosure Rule

הרשות לני"ע בארה"ב עתידה לפרסם בחודש אפריל 2024 את כללי הגילוי בנושא אקלים אשר יחייבו חברות לגלות מידע בדיווחיהן לציבור בנוגע לשתי קטגוריות של סיכון לשינויי אקלים: סיכונים פיזיים וסיכונים מעבר. סיכונים פיזיים מתייחסים להשפעה של שינויי האקלים על פעילות החברה, בעוד סיכונים מעבר מתייחסים בחלקם לפגיעה פוטנציאלית ברווחי החברה עקב מספר הולך וגדל של תקנות שינויי אקלים. כללי ה-SEC עתידים להורות לחברות לנקוט בגילוי בנוגע לפליטות גזי החממה (GHG) הנוצרות מהפעילות העסקית שלהן, וזאת ביחס לשלושת המכלולים (1, 2) – (Scope 1-3), שהוא המרחיב ביותר. לקראת הפרסום הפורמלי הצפוי באפריל, **חברות בארה"ב כבר נערכות לעמוד בחובות הגילוי והדיווח החל מהרבעון הקרוב.**

Climate Corporate Data Accountability Act & Climate-Related Financial Risk Act

מדינת קליפורניה לא חיכתה ל-SEC, ובחודש אוקטובר האחרון חתם מושל קליפורניה על הצעת החוק המחייבת תאגידים פרטיים וציבוריים הפועלים בקליפורניה לדווח על שלושת מכלולי הפליטות ועל סיכונים פיננסיים הנובעים מאקלים, החל משנת 2026 ובהדרגה.

חובות גילוי ורגולציה צפויה בישראל

ובישראל, אנו ממתנים לשתי התפתחויות עיקריות אשר לאור המלחמה עשויות להמשיך ולהתעכב – האחת היא פרסום **הטקסונומיה הסביבתית הישראלית** אשר הטיטה שהוכנה על ידי המשרד להגנת הסביבה נסגרה להערות הציבור כבר בחודש מרץ 2023 וטרם פורסם הנוסח הסופי, **ולהנחיות רשות ניירות ערך ביחס לגילוי אודות התמודדות עם סיכונים סביבה ואקלים** לאחר ביקורת הרוחב שנערכה לחברות ציבוריות ברבעון השני של 2023, שדומה כי נועדה "ליישר קו" עם מקביליה של הרשות בעולם.

מגמת הרחבת הדיווח והגילוי בהיבטי ESG, קיימות ואקלים צפויה להמשיך ולהתעצם בשנת 2024, וחברות לא יכולות להמתין "לרגע האחרון" ועליהן לבנות תשתית מתאימה לאיסוף המידע ולדיווח מבעוד מועד, לפני שהרגולציה תהפוך לגורם סיכון בעצמה עבור אותן החברות.

מגמות והתפתחויות נוספות

Greenwashing (התירקקות בעברית) - פעולה של הטעיית הציבור בנוגע ליתרונות הסביבתיים של חברה, מוצר או שירות. כל חברה, ובוודאי חברה ציבורית המתייחסת בדיווחיה השונים לציבור להיבטים סביבתיים כאלה ואחרים, חייבת לנקוט משנה זהירות כדי להימנע מהתירקקות. הגם שהרגולציה בתחום נמצאת בשלביה הראשונים, קיימת אפשרות

לנקוט בהליכים משפטיים בגין טענות סביבתיות ואקלימיות כוזבות בהתאם למצב המשפטי הקיים, גם בישראל.

מספר התפתחויות משמעותיות בתחום בשנת 2023, יכולות לסמן לדעתנו את המשך המגמה בשנה הקרובה:

- הפרלמנט והמועצה של האיחוד האירופי פעלו ב-2023 לאסור על פרסום מטעה בתחום הקיימות ושיפור המידע הנגיש לצרכן בנוגע למוצרים שונים, ובשנה הקרובה עתידה להתפרסם ה-Green Claims Directive. הדירקטיבה תקבע כללים להתמודדות עם טענות סביבתיות מטעות, תוויות קיימות כוזבות ותכונות במוצרים ההופכות אותם לעמידים לזמן מוגבל. תווית חדשה תדגיש מוצרים עם אחריות מורחבת, ומידע בנוגע לאחריות יהפוך לגלוי יותר. לאחר שתאושר הדירקטיבה, למדינות החברות יעמדו 24 חודשים לשלב את הכללים בחוק המדינתי.
- חוק תקדימי נחתם בקליפורניה באוקטובר 2023 המחייב חברות למסור גילוי מורחב אודות עסקאות להפחתת פליטות וולנטריות שנעשות במדינה והצהרות אודות עמידה ביעדי Net-zero.
- שנת 2023 לא אופיינה רק בקידום רגולציה שנועדה להיאבק ב-Greenwashing אלא גם במגמת עלייה ברורה בתביעות שהוגשו בגין Greenwashing באיחוד האירופי וארה"ב ובהליכי אכיפה. ראוי לציון גם תביעה ראשונה מסוגה אשר הוגשה בארה"ב כנגד חברת תעופה בטענה להטעיה הנוגעת לפרסום של החברה כניטרלית מבחינת פליטות פחמן.

האיחוד האירופי ממשיך את המאבק בפליטות פחמן עם רגולציה חוצה גבולות המשפיעה על חברות הפועלות באיחוד ומייבאות אליו סחורות מסוימות ומומלץ להיערך להשפעות אלה בהקדם

במסגרת המאמץ להיאבק בשינויי אקלים, האיחוד האירופי ביצע רפורמה מקיפה ב-Emissions Trading System (ETS), מערכת המסחר בפליטות פחמן. השינויים כללו הפחתה ניכרת במכסת הפליטות לסקטורים שונים, תוך הכתבת הפחתה של 62% בכמות הפליטות עד 2030.

במסגרת הרחבת הכיסוי של ה-ETS, פליטות תחבורה ימית משולבות בו החל מה-1 בינואר 2024 במהלך שצפוי לייקר את מחירי התובלה הימית ממדינות האיחוד האירופי ואלהן. במקביל, הכללים המסדירים פליטות תעופה יעברו שינויים משמעותיים, כאשר הקצאות פליטות בחינם יבוטלו בהדרגה עד 2026, תוך התאמה לעקרון "המזהם משלם".

בהתאם, וכדי לא לפגוע במאמצי האיחוד האירופי להפחית את פליטות הפחמן באמצעות ייצור וייבוא של מוצרים במדינות בהן אין רגולציה סביבתית דומה, מנגנון ה-CBAM נכנס לתוקף רשמית במהלך 2023. בפשטות ובתמצות – המנגנון נועד לטפל בבעיית הדליפה על ידי הטלת מס פחמן על סחורות המיובאות לאיחוד האירופי. יבואנים נדרשים לקנות תעודות (CBAM Certificates) CBAM שישקפו את העלות הסביבתית של פליטת פחמן דו-חמצני המוטמעת בסחורה המיובאת שלהם. בתקופת המעבר שהחלה ב-1.10.2023, תחול חובת דיווח ביחס לסחורות הנחשבות לעשירות בפליטות פחמן כגון ברזל ופלדה, אלומיניום, דשנים, חשמל ומימן. הדיווח צריך להתייחס לפליטות ישירות ועקיפות, כאשר תקופת הדיווח הראשונה ליבואנים תסתיים ב-31.1.2024.

ובישראל, הממשלה אישרה החודש כי יישום מס הפחמן (שיחול על פחם, מזוט, גפ"מ, פטקוק וגז) ייכנס לתוקף רק ב-2025, לצד יישום נוהל לסיוע להתייעלות אנרגטית כבר השנה. נכון למועד כתיבת שורות אלו, טרם תוקנו הצווים הרלוונטיים ולאחר שיאושרו נפרסם עדכון מפורט אודותם.

ע"א 4354/22 פרופ' אלון טל נ' רותם אמפרט נגב בע"מ – פסק הדין התקדימי מאפשר הגשת תובענות ייצוגיות בגין נזקי זיהומים נושנים שלא תוקנו. האם הוא יבשר מגמה חדשה בתחום התובענות הייצוגיות הסביבתיות?

פסק הדין עסק, בין היתר, בשאלת ההתיישנות של עולות נזיקיות בקשר עם זיהום סביבתי היוצר נזקים המתאפיינים ב"תקופת חביון" ממושכת וגילוי מאוחר. בהתאם לפסק הדין, סעיף 20ב לחוק המים מקים הן חובה למניעת נזק עתידי למקור מים והן חובה לתקן זיהום מים שכבר נגרם למקור מים על ידי הגורם המזהם. נפסק כי חלה חובה על גורם מזהם למנוע נזקי זיהום עתידיים, וגם למנוע ולתקן את זיהום המים שנגרם על ידו, וכי הפרת חובות אלה בדרך של מחדל מהווה ככלל עולה נמשכת, כך שיסוד האשם העולתי מתחדש מידי יום ביומו **ולכן ניתן לתבוע בגינו אדם (או תאגיד) גם בחלוף שבע שנים ממועד היווצרותו.**

אנו עומדים לרשותכם לכל שאלה הנוגעת לעדכון זה ולהתפתחויות הרגולטוריות השונות בתחומי סביבה, קיימות ו-ESG.

אנשי קשר

יחיאל ציפורי
עורך דין בכיר

לירון קרס
שותפה